

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการความรู้กองทุนชุมชนและธุรกิจชุมชนของหมู่บ้านจำรุง อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง” เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) บนฐานแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ซึ่งเป็นทฤษฎีรากฐานของวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เน้น กระบวนการการจัดการความรู้กองทุนชุมชน และธุรกิจชุมชน โดยแนวคิดปรากฏการณ์วิทยาจะทำให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และกระบวนการทำงานที่เกิดขึ้นจริงภายในหมู่บ้านจำรุง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในประเด็นของขั้นตอนการจัดการความรู้ของชาวบ้านในหมู่บ้านจำรุงว่าทำอย่างไร โดยอาศัยแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) แนวคิดทฤษฎีการจัดการความรู้ และแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา รวมถึงศึกษาผลที่ได้จากการจัดการความรู้ โดยรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ

ทฤษฎีรากฐานที่ใช้ในการวิจัย

(The Philosophical Underpinning the Research)

การที่ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีรากฐานแนวปรากฏการณ์วิทยา เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความรู้จากแหล่งข้อมูล และประสบการณ์โดยตรงของหมู่บ้านจำรุง ซึ่งผู้วิจัยจะได้เข้าไปมีส่วนร่วมในหมู่บ้าน จำรุง เพื่อที่จะถ่ายทอดประสบการณ์ของหมู่บ้านจำรุง ในเรื่องการจัดการความรู้กองทุนชุมชน และธุรกิจชุมชน ที่ทำให้หมู่บ้านจำรุงเป็นชุมชนที่เข้มแข็งที่คิดแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเองไม่ว่าจะมีปัญหาใดเกิดขึ้นภายในหมู่บ้านจำรุง ก็จะร่วมกันคิด และแก้ไขปัญหา โดยใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาไม่ว่าจะเป็นการลองผิดลองถูก เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นให้หมดไป

จากการใช้ทฤษฎีรากฐานแนวปรากฏการณ์วิทยา นั้น สามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น จากจุดเริ่มต้นของกลุ่มกองทุนชุมชน (กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน) ซึ่งเกิดจากแนวคิดของคนในชุมชนที่ต้องการมีเงินทุน เพื่อเป็นงบประมาณ หรือเป็นเงินกองกลางในการพัฒนาหมู่บ้านจำรุง โดย นางบานเย็น ดินาน (เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย) และคณะกรรมการหมู่บ้านจำรุง ในสมัยนั้น

ได้รับแนวคิดในการจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาด (ร้านค้าชุมชน) จากภาครัฐ ซึ่งในขณะนั้น ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการจึงมีความเห็นว่า ถ้ามีร้านค้าชุมชนก็อาจส่งผลให้เกิดกำไร และสามารถนำผลกำไรที่ได้มานั้น นำมาเป็นแหล่งทุนในการพัฒนาหมู่บ้านได้ คณะกรรมการในสมัยนั้น จึงได้ไปศึกษาดูงานร้านค้าชุมชน จากหมู่บ้านใกล้เคียงที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงาน จากปรากฏการณ์การไปศึกษาดูงาน มีการไปเรียนรู้รูปแบบการบริหารจัดการ การจัดซื้อ การทำบัญชี เมื่อคณะที่ไปศึกษาดูงานกลับมาได้มีการประชุม เพื่อปรึกษาหารือกันภายในหมู่บ้านจําจุ้ง ร้านค้าชุมชนจึงได้เริ่มก่อตั้งขึ้น และเมื่อดำเนินงานมาครบปี ทางร้านค้าชุมชนก็ได้มีการปันผล กำไรคืนให้กับผู้ถือหุ้น และสามารถแบ่งปันผลกำไรให้ชุมชนได้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน นับเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการพึ่งพาตนเองตามแนวทางของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งผู้วิจัยได้มีประสบการณ์ในการจัดเก็บข้อมูลร่วมกับหมู่บ้านจําจุ้งจากการฝึกภาคปฏิบัติ หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิตตามระเบียบของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งในการเก็บข้อมูลครั้งนั้นทำให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจประสบการณ์ และความรู้สึกของคนในหมู่บ้านจําจุ้ง ที่มีความภาคภูมิใจ และมีความเชื่อมั่นในวิถีชีวิต รากเหง้า และภูมิปัญญาของตนเอง

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า “การวิจัยเชิงคุณภาพ” ที่ใช้ทฤษฎีรากฐานแนวปรากฏการณ์วิทยา เป็นแนวทางในการศึกษาว่า มนุษย์แต่ละคนผ่านประสบการณ์ชีวิตมาอย่างไร และมีปรากฏการณ์อะไรที่สะท้อนให้เขาสร้างโลกของความจริงของเขาอย่างไร ซึ่งความจริงในที่นี้เป็นเพียงความนึกคิดของแต่ละบุคคล สิ่งใดที่เขาตีความว่าสำคัญ สิ่งนั้นคือความจริงสำหรับเขา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาในเนื้อหาว่าบุคคลเหล่านั้นได้รับประสบการณ์อะไร และตีความกับสภาพการณ์นั้นอย่างไร ซึ่งประสบการณ์ของบุคคลหนึ่งสามารถเป็นประสบการณ์ร่วมกันกับบุคคลอื่นได้ การศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยาสามารถจำแนกได้ 2 แนวทางใหญ่ ๆ คือ ประสบการณ์ของบุคคลคืออะไรและบุคคลนั้นให้ความหมายต่อโลกและประสบการณ์ของเขา อย่างไร และเราจะสามารถรู้ได้ว่า ประสบการณ์ของบุคคลอื่นเป็นประสบการณ์ที่เราไปรับรู้ได้อย่างไร (Patton, 1990, p. 70, อ้างถึงใน กิตติพัฒน์ นนทปัทมดุษย์, 2550, น. 69) ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยเข้าถึงข้อมูล โดยที่ผู้วิจัยจะเข้าไปมีส่วนร่วม และสัมภาษณ์เชิงลึกเฉพาะราย เพื่อให้ผู้วิจัยเข้าใจประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด และสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านจําจุ้ง ในเรื่องการจัดการความรู้กองทุนชุมชน และธุรกิจชุมชน ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาจากหมู่บ้านจําจุ้ง ทั้งนี้ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอาจไม่ได้เป็นตามทฤษฎีที่ได้มีผู้กำหนดเอาไว้ เพราะบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์หรือเหตุการณ์นั้นจะเป็นผู้อธิบายได้ว่าทำไมถึงเป็นเช่นนั้น โดยผ่านการใช้ภาษาพรรณนาประสบการณ์จริง และเป็นการพรรณนาที่เป็นอิสระปลอดจากอิทธิพลทางความคิด และอคติของผู้วิจัยให้มากที่สุดเป็นการเข้าใจปรากฏการณ์ของบุคคลผ่านการถ่ายทอดประสบการณ์จากบุคคลนั้นโดยตรง ทั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการ “ไต่สวนสืบ”

เพื่อกันอิทธิพลทางความคิด และอคติของผู้วิจัยไม่ให้เป็นส่วนหนึ่งของปรากฏการณ์ของบุคคลที่ผู้วิจัยเข้าไปศึกษา

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย (Research Participants)

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive) จากประชากรในพื้นที่ เป็นตัวแทนในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการจัดการความรู้กองทุนชุมชน และธุรกิจชุมชน เพื่อให้ได้กลุ่มเป้าหมาย และผลการศึกษตรงตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ และเพียงพอต่อการนำมาวิเคราะห์ ผู้ศึกษาจึงเลือกบุคคลจากกลุ่มที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. กลุ่มแกนนำกองทุนชุมชน และธุรกิจชุมชน กลุ่มแกนนำหมู่บ้าน และกลุ่มสมาชิกกองทุนชุมชน และธุรกิจชุมชน ผู้วิจัยได้ทำการเลือกจากบุคคลที่เป็นแกนหลักสำคัญในการขับเคลื่อนกลุ่มกิจกรรม โดยการสอบถามจากคนภายในชุมชน เพื่อที่จะได้ทราบข้อมูลของแต่ละกลุ่มกิจกรรมได้อย่างลุ่มลึก และมีความถูกต้องตรงกับความเป็นจริง

2. กลุ่มภาคีเครือข่าย หรือหน่วยงานที่สนับสนุน ผู้วิจัยได้ทำการเลือกจากการสอบถามผู้ใหญ่บ้านจํารงถึงการเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน หรือหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายกับชุมชนที่สามารถทราบข้อมูลความเป็นไปภายในหมู่บ้านจํารงเป็นอย่างดี เพื่อเข้าถึงข้อมูลที่สำคัญ และครอบคลุม

3. กลุ่มผู้ที่มาศึกษาดูงานภายในชุมชน ผู้วิจัยได้ทำการเลือกจากบุคคลที่เข้ามาศึกษาดูงานที่หลากหลายองค์กร และหลากหลายอาชีพในการทำงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายจากผู้ที่มาศึกษาดูงาน

ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการแบ่งกลุ่มผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มแกนนำกองทุนชุมชนจำนวน 2 คน และธุรกิจชุมชน ได้แก่ กลุ่มร้านค้าชุมชน กลุ่มรวมซื้อรวมขายยางพารา กลุ่มที่พักชุมชนโฮมสเตย์ กลุ่มกะปิ น้ำปลา กลุ่มละ 2 คน

2. กลุ่มแกนนำหมู่บ้านจํารง กรรมการหมู่บ้าน สภาหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องในการจัดการความรู้หมู่บ้านจํารง จำนวน 2 คน

3. กลุ่มสมาชิกกองทุนชุมชนจำนวน 2 คน และธุรกิจชุมชน ได้แก่ กลุ่มร้านค้าชุมชน กลุ่มรวมซื้อรวมขายยางพารา กลุ่มที่พักชุมชนโฮมสเตย์ กลุ่มกะปิ น้ำปลา กลุ่มละ 2 คน

4. กลุ่มภาคีเครือข่าย หรือหน่วยงานที่สนับสนุนในการจัดการความรู้หมู่บ้านจํารง ได้แก่

- 4.1 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จำนวน 1 คน
- 4.2 เทศบาลตำบลเนินซ้อ จำนวน 1 คน
- 4.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 คน
- 4.4 ศูนย์พัฒนาสังคม หน่วยที่ 48 จังหวัดระยอง จำนวน 1 คน
5. กลุ่มผู้ที่มาศึกษาดูงานภายในหมู่บ้านจำรุง และได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรมของหมู่บ้านจำรุง จำนวน 4 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล จะใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) โดยศึกษาแนวความคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ข้อมูลทุติยภูมิจากรายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ จุลสาร เอกสารประกอบการเรียนการสอน เพื่อกำหนดกรอบ และแนวทางในการศึกษา

การสังเกตการณ์ (Observation) โดยให้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม โดยผู้วิจัยเข้าไปร่วมทำกิจกรรมกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยในส่วนของการจัดการความรู้กองทุนชุมชน และธุรกิจชุมชน

การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หรือ การสัมภาษณ์แบบชี้นำ (Guided Interview) เป็นการสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยจะกำหนดคำถามที่พอจะตัดสินใจได้ว่าคำถามอะไรบ้าง หรือใช้คำสำคัญ (Key words) เป็นเครื่องชี้นำการสัมภาษณ์ ซึ่งวิธีการสัมภาษณ์จะทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเฉพาะราย (In-depth Interview) จำนวน 30 คน และการจัดกลุ่มสนทนาเฉพาะประเด็น (Focus Group) จำนวน 8 คน 1 กลุ่ม ซึ่งจะเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเฉพาะรายเป็นการสัมภาษณ์กลุ่มผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเฉพาะรายตั้งแต่วันที่ ๑๕ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๑

ระยะที่ 2 การทำ Focus Group จะเป็นการจัดเวทีสนทนาประเด็นเฉพาะ โดยจะสัมภาษณ์ในแต่ละกลุ่มผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยการทำ Focus Group จะใช้กลุ่มเดียวกันกับกลุ่มสัมภาษณ์เชิงลึกเฉพาะราย (In-depth Interview) และได้มีการคัดสรรจากผู้สัมภาษณ์เชิงลึกเฉพาะราย จำนวน 30 คน ให้เหลือจำนวน 8 คน โดยเลือกจากความชำนาญในเรื่องกองทุนชุมชน และธุรกิจชุมชน โดยผู้สัมภาษณ์จะถามคำถาม และจากการสอบถามเจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนว่าผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยคนใดที่มีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ

เนื่องจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนได้มีการประเมินหมู่บ้านจำรุงมาแล้ว โดยเลือกจากกลุ่มกองทุนชุมชน 4 คน และธุรกิจชุมชน 4 คนโดยทำการ Focus Group จำนวน 1 ครั้ง ในเดือนสิงหาคม 2551 เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก

นักวิจัยในฐานะเครื่องมือการวิจัย (Researcher as Research Instrument)

การศึกษาวิชาการครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) บนฐานแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ซึ่งการเรียนรู้ และเข้าถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านจำรุง ผู้วิจัยมีประสบการณ์ที่เอื้อต่อการศึกษาวิชาการครั้งนี้

เนื่องจากผู้วิจัยเกิด และเติบโตอยู่ในชุมชนต่างจังหวัดตั้งแต่เด็กทำให้ผู้วิจัยได้รับการอบรมเลี้ยงดู และเรียนรู้การดำเนินชีวิต และเชื่อมมันในวิถีชีวิต รากเหง้า และภูมิปัญญาของชุมชนที่ได้มีการถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ ภายในชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น อีกทั้งเข้าใจสภาพแวดล้อมในชุมชนต่างจังหวัดเป็นอย่างดี จากประสบการณ์เหล่านี้จึงทำให้ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลที่มีอยู่ในหมู่บ้านจำรุง

อีกทั้งผู้วิจัยได้ไปศึกษาดูงานภายในหมู่บ้านจำรุงทำให้เกิดความเข้าใจหลักการพัฒนาของหมู่บ้านจำรุง และผู้วิจัยได้ทำการฝึกภาคปฏิบัติหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิตตามระเบียบของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยเรื่อง que ผู้วิจัยได้เขียนขึ้นเพื่อเป็นโครงการฝึกภาคปฏิบัติดังกล่าวคือ การนิเทศงาน ซึ่งในการฝึกครั้งนั้น ผู้วิจัยได้ไปฝึกที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษากายนอก (นายประยงค์ อุปเสน) ที่ทำการประเมินหมู่บ้านจำรุงให้กับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน จึงทำให้ผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษารูปแบบการนิเทศงานของหมู่บ้านจำรุง โดยเรียนรู้การดำเนินชีวิตของชาวบ้านในหมู่บ้านจำรุง และได้สัมผัสกับสภาพแวดล้อม และความเป็อยู่ของหมู่บ้านจำรุง และพบว่ามึกลุ่มกิจกรรมที่หลากหลาย โดยหมู่บ้านจำรุงได้มีการจัดวิทยากรในหมู่บ้านจำรุง เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ในการทำงานของหมู่บ้านจำรุง เพื่อให้ผู้ที่มาศึกษาดูงานได้เข้าใจถึงการทำงานที่เกิดขึ้นจริงภายในหมู่บ้านจำรุง และผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการนิเทศงานโดยมีการเก็บข้อมูลร่วมกับหมู่บ้านจำรุง ซึ่งผู้ใหญชาติชายมีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง เมื่อผู้วิจัยบอกถึงการมาเก็บข้อมูลในครั้งนี้ พร้อมทั้งบอกข้อมูล เพื่อที่ผู้วิจัยจะได้เข้าไปเก็บข้อมูลร่วมกับชาวบ้านในหมู่บ้านจำรุง เมื่อผู้วิจัยไปถึงหมู่บ้านจำรุง กรรมการหมู่บ้าน และชาวบ้านในหมู่บ้านจำรุงให้การต้อนรับการไปในครั้งนี้ในฐานะนักศึกษาของผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยได้ร่วมเก็บข้อมูลและใช้ชีวิตอยู่ภายในหมู่บ้านจำรุงโดยการไปกลับและค้างคืน เป็นครั้งคราว ในช่วงเวลา 3 เดือนของการฝึกภาคปฏิบัติ และหลังจากการฝึกภาคปฏิบัติเสร็จสิ้นลง ผู้วิจัยยังคงไปมาหาสู่กับหมู่บ้านจำรุงเป็นครั้งคราวเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับหมู่บ้านจำรุง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในระยะยาวมากยิ่งขึ้น

จากประสบการณ์ตรงที่เข้าไปใช้ชีวิตอยู่และได้สัมผัสใกล้ชิดกับหมู่บ้านจำรุงมาเป็นระยะเวลา 3 เดือน นับตั้งแต่ฝึกภาคปฏิบัติ และปัจจุบันผู้วิจัยยังคงไปเยี่ยมเป็นครั้งคราวนั้น ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่า การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะสามารถเข้าใจ และเข้าถึงกระบวนการที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านจำรุงอย่างแท้จริง และได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในหมู่บ้านจำรุงได้เป็นอย่างดี

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องบันทึกเสียง ในการใช้เครื่องมือดังกล่าวต้องมีการขออนุญาต และสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้วิจัย และผู้ให้สัมภาษณ์ โดยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะถูกนำมาใช้ในงานวิจัยนี้เท่านั้น และจะไม่มีนำไปเผยแพร่ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ให้สัมภาษณ์

2. การจดบันทึก จะเป็นการบันทึกข้อมูลขณะสัมภาษณ์พร้อมกับการบันทึกเสียง เพื่อป้องกันข้อมูลสูญหาย ในกรณีที่เครื่องบันทึกเสียงเกิดความขัดข้องทางเทคนิค หลังจากการสัมภาษณ์แล้วควรมีการจดบันทึกหลังการสัมภาษณ์ เมื่อการสัมภาษณ์สิ้นสุดลงเพื่อป้องกันการลืมข้อมูล และเก็บประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์

3. ประเด็นคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์สำหรับ กลุ่มแกนนำกองทุนชุมชน และธุรกิจชุมชน กลุ่มแกนนำหมู่บ้านจำรุง กรรมการหมู่บ้าน สภาหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องในการจัดการความรู้หมู่บ้านจำรุง กลุ่มสมาชิกกองทุนชุมชน และธุรกิจชุมชน

3.1 การก่อเกิดกองทุนชุมชน และธุรกิจชุมชน

- กองทุนชุมชน และธุรกิจชุมชนเกิดขึ้นได้อย่างไร มีจุดเริ่มต้นมาจากอะไร
- ทำไมต้องจัดตั้งกองทุนชุมชน และธุรกิจชุมชน
- ผู้ร่วมก่อตั้งมีใครบ้าง และมีหน้าที่อย่างไร
- มีวิธีการบริหารจัดการให้คนในหมู่บ้านจำรุงมาเป็นสมาชิกได้อย่างไร

3.2 วัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายของกองทุนชุมชน และธุรกิจชุมชน

3.3 การจัดการความรู้ในกองทุนชุมชน และธุรกิจชุมชน

- การจัดการความรู้ในกองทุนชุมชน และธุรกิจชุมชน ของแต่ละชุดความรู้ มีกระบวนการ กลยุทธ์ วิธีการในการจัดการความรู้อย่างไร

- ในแต่ละขั้นตอนมีใครเข้ามามีส่วนร่วมบ้าง และมีส่วนร่วมอย่างไร

3.4 ผลที่ได้จากการจัดการความรู้กองทุนชุมชน และธุรกิจชุมชน

3.5 ปัญหา และอุปสรรคในการจัดการความรู้กองทุนชุมชน และธุรกิจชุมชน

แนวคำถามสำหรับกลุ่มภาคีเครือข่าย หรือหน่วยงานที่สนับสนุนในการจัดการความรู้หมู่บ้านจำรุง ได้แก่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เทศบาลตำบลเนินฆ้อ องค์การบริหารส่วนจังหวัด ศูนย์พัฒนาสังคม หน่วยที่ 48 จังหวัดระยอง

1. กองทุนชุมชนและธุรกิจชุมชนกลุ่มภาคีเครือข่ายให้ความร่วมมือในเรื่องใดบ้าง
 2. ในการให้ความร่วมมือกลุ่มภาคีเครือข่ายตั้งเป้าหมายไว้อย่างไร
 3. มีการขยายเครือข่าย เพิ่มขึ้นจากกลุ่มผู้ที่มาศึกษาดูงานหรือไม่
 4. กองทุนชุมชน และธุรกิจชุมชนกลุ่มภาคีเครือข่ายมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเรื่องใดบ้าง
 5. กลุ่มภาคีเครือข่ายได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้เรื่องกองทุนชุมชน และธุรกิจชุมชนอย่างไร
 6. กลุ่มภาคีเครือข่ายเข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนใดบ้างของกองทุนชุมชน และธุรกิจชุมชน
 7. ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกลุ่มภาคีเครือข่าย
- แนวคำถามสำหรับกลุ่มผู้ที่มาศึกษาดูงานภายในหมู่บ้านจำรุง และได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ หรือกิจกรรมของหมู่บ้านจำรุง
1. ผู้ที่มาศึกษาดูงานได้รับความรู้ เรื่องกองทุนชุมชน และธุรกิจชุมชนอย่างไร
 2. ความรู้ที่ได้สามารถนำไปปฏิบัติ หรือประยุกต์ใช้กับชุมชนตนเองได้อย่างไร

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้จากเอกสาร การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ ดังนั้นจึงมีการจัดข้อมูล ออกมาเป็นระบบให้เป็นไปในแนวทาง เมื่อตีความหมายจากการสัมภาษณ์แล้วสามารถตอบคำถามตามวัตถุประสงค์เป็นพื้นฐาน จากข้อมูลที่ได้นำมาตรวจสอบโดยใช้วิธีการโยงสามเส้า (Triangulation) จากแหล่งข้อมูลที่ได้จาก เอกสาร การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้โดยเปรียบเทียบกับเอกสาร การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ เพื่อดูความสอดคล้อง

และยืนยันความถูกต้องของข้อมูลด้วยการจำแนก และจัดระบบข้อมูล หาความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันของข้อมูล รวมทั้งความหมายที่ปรากฏอยู่ในความเกี่ยวข้องนั้นมาเป็นผลวิจัย

ระยะเวลาการศึกษา

สัปดาห์ที่ 1-4 ของเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2551 ทำการลงพื้นที่หมู่บ้านจำรุง เพื่อทำการพูดคุยกับผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้านหมู่บ้านจำรุงว่าผู้วิจัยจะเข้ามาศึกษา เรื่องการจัดการความรู้ กองทุนชุมชน และธุรกิจชุมชน พร้อมทั้งศึกษาเอกสาร และทำการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในหมู่บ้านจำรุง และสัมภาษณ์เชิงลึกเฉพาะรายตามกลุ่มเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

สัปดาห์ที่ 1-4 ของเดือนสิงหาคม-สัปดาห์ที่ 4 ของเดือนธันวาคม พ.ศ. 2551 ทำการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม และสัมภาษณ์เชิงลึกเฉพาะราย พร้อมทั้ง Focus Group จะเป็นการจัดเวทีสนทนาประเด็นเฉพาะตามกลุ่มเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

สัปดาห์ที่ 1-4 ของเดือนมกราคม-สัปดาห์ที่ 4 ของเดือนมีนาคม พ.ศ. 2552 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากเอกสาร การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึกเฉพาะราย และจากการ Focus Group

สัปดาห์ที่ 1-4 ของเดือนเมษายน-สัปดาห์ที่ 4 ของเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2552 ทำการถอดเทป และจัดข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ โดยใช้วัตถุประสงค์เป็นฐานในการจัดระบบ

สัปดาห์ที่ 1-4 ของเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2552-สัปดาห์ที่ 4 ของเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553 ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และตรวจสอบข้อมูล

สัปดาห์ที่ 4 ของเดือนมีนาคม พ.ศ. 2553 นำเสนอผลการวิจัยต่อคณาจารย์ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และหมู่บ้านจำรุง

ความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย (Trustworthiness)

เนื่องจากการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ขึ้นอยู่กับวิจารณญาณและความมีวินัยของผู้วิจัย ดังนั้น ผู้วิจัยได้สร้างความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย โดยใช้วิธีการตรวจสอบด้วยวิธีการโยงสามเส้า (Triangulation) เพื่อให้งานวิจัยน่าเชื่อถือด้วยการตรวจสอบความถูกต้อง จากการเปรียบเทียบจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง (Triangulation of data sources) จึงทำให้ผู้วิจัยมั่นใจได้ว่า ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือสูง

ซึ่งแหล่งข้อมูลแรก คือ จากเอกสาร ที่ได้นำมาใช้ในครั้งนี้ เป็นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านจำรุง ซึ่งจัดทำโดยหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชน และมีเอกสารที่หมู่บ้านจำรุง ได้จัดทำขึ้นเองโดยจะถูเก็บไว้ที่ศูนย์การเรียนรู้ของหมู่บ้านจำรุง เพื่อให้คนในหมู่บ้านจำรุง และบุคคลภายนอกได้เข้าไปศึกษาหาความรู้

แหล่งข้อมูลที่ 2 ได้จากการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมของผู้วิจัย โดยผู้วิจัยจะเข้าไปอยู่ภายในหมู่บ้านจำรุงและทำงานร่วมกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยเป็นระยะเวลาประมาณ 2-3 เดือน

แหล่งข้อมูลที่ 3 ได้จากผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย โดยการสัมภาษณ์ จะทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเฉพาะราย (In-depth Interview) และการจัดกลุ่มสนทนาเฉพาะประเด็น (Focus Group) แต่ที่จะนำมาใช้ในการเปรียบเทียบนั้น จะนำเฉพาะการสัมภาษณ์แบบการจัดกลุ่มสนทนาเฉพาะประเด็น (Focus Group) มาใช้เท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลจากทั้งสามแหล่ง จะเป็นการยืนยันความถูกต้องของข้อมูลได้เป็นอย่างดี

อีกทั้ง ผู้วิจัยได้นำเสนองานวิจัยในเชิงพรรณนา (Descriptive) เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบถึงข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ และได้นำมาถอดเทปอย่างเป็นระบบ ทำให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือ

การนำเสนอผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัย ต้องมีการจัดระบบข้อมูลอย่างชัดเจน โดยใช้วัตถุประสงค์เป็นฐานในการจัดระบบ และนำเสนอข้อมูลอย่างสอดคล้องเชื่อมโยงจากที่ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอเชิงพรรณนา (Descriptive)